

ЮГОИЗТОЧЕН РЕГИОН

Регионът е формиран под въздействието на благоприятното му географско положение и природните условия, позволяващи развитието на туризма, морският транспорт и земеделието, както и под въздействието на относително по-запазените демографски ресурси в сравнение с други региони от страната ни. Определено може да се каже, че цялата територия на региона гравитира към Черноморското крайбрежие, поради което тя се отличава и със своята компактност. За тази компактност е допринесло и дългогодишното развитие на селищата му в рамките на взаимнодопълващи се във всяко отношение териториално-административни единици /Ямболска, Сливенска и Бургаска области/.

I. Географско положение, граници и териториален обхват .

Територията на региона обхваща цяла Югоизточна България. На изток тя граничи с Черно море, а на север обхваща източните разклонения на Стара планина. На юг-югозапад региона обхваща част от Странджа . Липсата на високи планини и големи реки в територията на региона спомагат за връзките между селищата и повишават компактността на територията му.

Регионът има площ от 14645,1 км², или 13,2% от територията на страната ни. В територията му живее 10% от населението на България.

Свободният достъп на територията му до Черно море определя благоприятното му транспортно, природно и стопанско географско положение. То е дало възможност за развитието на международен туризъм и за ориентирането на транспортната, техническа и социална инфраструктура към крайбрежието и основно към регионалният център Бургас. Това от своя страна е повлияло и върху териториалното разпределение на населението в региона. Значението на източната му естествена граница по Черноморското крайбрежие нараства значително след създаването на Черноморската

зона за икономическо сътрудничество.

Източната граница на региона има и важно геостратегическо положение, тъй като чрез нея страната ни се свързва със Средиземно море и Световния океан, а чрез тях се осъществяват и връзките ни с повечето от стратегическите ни партньори.

Северната граница на региона преминава през Сливенски, Котленски и Емински дялове на Стара планина и пресича долината на река Камчия. През тази граница се осъществяват връзките със Североизточните региони на страната ни/ Приморски и Придунавски/ и със Северният Централен регион. Тези връзки не са затруднени, поради наличието на множество ниски проходи/ "Вратник", "Котленски", "Върбишки" и "Ришки"/. Най-оживени са връзките със Североизточния Приморски регион, поради сходните природни, демографски и стопански условия.

Западната граница на региона е условна, тъй като някои общини изпитват силното влияние на "Марица-Изток". Същевременно в природо-географско отношение тази граница е ясно очертана от Светиилийските и Манастирските възвишения и от Сакар планина. През тази граница преминават трасетата на важни ж.п. и автомобилни връзки между столицата и южното ни Черноморие./Задбалканските и връзките през Пловдив-Стара Загора/.

Южната граница съвпада с част от държавната ни граница с Република Турция по Странджа и Дервентските възвишения. Значението на тази граница и ролята ѝ в междудържавните отношения значително се промениха през последните 10 години. До края на 80-те години тази граница бе и граница между НАТО и "Варшавският договор", което повлия силно вълху обезлюдяването на крайграничните територии в региона. Днес има всички предпоставки да се използват възможностите ѝ чрез разширяването на ГКПП при Малко Търново и откриването на нов ГКПП при с. Лесово.

В крайна сметка може да се направи извода, че географското положение на региона и възможностите на неговите граници са определили демографското и стопанското му развитие.

II. Природни условия и ресурси.

Силно влияние върху демографското и стопанско развитие на региона са оказали природните условия и ресурси на територията му.

1.Релефът може да бъде характеризирани като твърде разнообразен.Това се дължи на сложният геоложки строеж и геоморфоложко развитие на тази част от страната ни.

От север на юг могат да бъдат разкрити следните морфоструктури:

а/. **Стара планина**.В региона попадат части от Твърдишки,Котленско-Върбишки,Сливенски,Гребенец,Карнобатски и Айтоски дялове,чиято надморска височина надвишава незначително 1000м.Като цяло релефът им може да се характеризира като средно и нископланински.Относително малката надморска височина не пречи за експлоатацията на множеството проходи,свързващи региона със Североизточна и Северна Централна България. Проходимостта на тази част от територията се увеличава и от долината на река Луда Камчия. Релефът,наред с почвено-климатичните условия са допринесли за развитието на букови гори и естествени пасища,които са предпоставка за дърводобив и пасищно животновъдство.

б/. **Задбалкански котловинни полета**/Сливенско, Карнобатско, Айтоско/.Техният релеф е равнинно-хълмист и не е пречка за развитието на транспорта,за механизиранието на селското стопанство и за строителството. В тази връзка в тях са съсредоточени значителни стопански и демографски ресурси.

в/. **Нископланински** е релефът в южните части на региона/Дервентските възвишения и Странджа/.Това дава възможност за развитието на пасищно овцевъдство,дърводобив и на други стопански дейности.

г/.Основната част от територията на региона е заета от **Бургаската и Тунджанската низина** ,които имат и най-благоприятни почвено-климатични условия за развитието на селско стопанство,транспорт и за други стопански дейности.

Черноморското крайбрежие е силно разчленено, което дава възможност за развитието на разнообразни видове туризъм и на морски транспорт. Най-големият залив по южното Черноморие е Бургаският, около който са се развили Бургас, Созопол, Несебър, Поморие.

2. Полезни изкопаеми.

Полезните изкопаеми в региона са разнообразни по качество, но ограничени по количество. Това се определя от геоложкият строеж на територията му. На базата на откритите полезни изкопаеми, в региона са развити редица добивни отрасли и дейности:

A/. Запасите от въглища са представени от **черни, кафяви и лигнитни**.

Черните въглища се добиват в Балканбас/разположен е между Трявна, Твърдица и Сливен/. През последните няколко години много от мините са закрити, а производството е спаднало значително. Добиваните тук въглища се използват за производството на кокс в Креиковци. Те са с калоричност от 5000 ккал, имат ниска влажност/3-6%/ и сравнително ниско пепелно съдържание/около 30%/. Пластовете им обаче са с дебелина до 1 м, което затруднява и оскъпява добиването им.

В мина "Черно море" край Бургас се добиват **кафяви въглища**. Малки количества от този вид въглища има и по долината на река Луда Камчия, но те са без стопанско значение. В региона запасите от кафяви въглища се оценяват на около 18% от общите им запаси в страната.

Запаси на лигнитни въглища има край Елхово, като те се оценяват на около 600 млн. т.

Като цяло обаче регионът не разполага с достатъчно запаси от въглища за своята енергетика, поради което се налага внос от Източният Тракийско-Родопски регион.

Б/.Значително по-голямо стопанско значение имат **рудните полезни изкопаеми**.

Находища на медни руди има край село Росен/южно от Бургас/,Върли бряг,Меден рид,Граматиново,Малко Търново,Межда,Прохорово.Техните запаси са ограничени,поради което се експлоатират само малка част от тях.

Находище на **желязна руда** има край Крумово/Ямболско-Манастирските възвишения/.Добитата руда се транспортира до Кремиковци, тъй като тя има относително високо метално съдържание- 43%.

В Странджа и Сакар/с.Устрем/ са разкрити находища на **оловно-цинкови руди**,които не се експлоатират,поради малките им запаси..

В/.Значително стопанско значение имат находищата на **нерудни полезни изкопаеми**. В региона са разкрити находища на

Мрамор/

Малко Търново/,

Габро

/М.Търново/,

Андензитни туфи/

Айтос/,

Българити/

Българово-използват се при производството на стъкло/,

Кварцити/

край Чумерна,Струпец-използват се за производството на огнеупорни материали/,

Зеолити/

с.Еленово/. В регионът има богати находища на

пясъци,чакъл и други инертни материали

,които се експлоатират повсеместно. От поморийската лагуна се извлича лечебна кал, която служи за лечението на заболявания в опорно-двигателната система на хората.

Между Бургас и Поморие се добива

морска сол

,която се използва основно за производството на

луга

и като суровина в ХП.

3.Климатични условия и ресурси. Територията на региона попада в 3 климатични области: Умерено-континентална, Преходно-континентална и Континентално-средиземноморска.

В **Умерено-континенталната климатична област** попадат северозападните части на региона. Те се характеризират с по-голямо количество на валежите и с по-ниски средногодишни температури, което дава възможност за развитието на климатолечение, туризъм, пасищно животновъдство.

В **Преходно-континенталната климатична област** попадат североизточните части на региона и северната част от долината на Тунджа. В тези райони средната януарска температура е около 0 °, и е по-висока в сравнение със северозападните части от региона.

По-голямата част от региона чувства климатичното влияние на Черно море/Бургаската низина/, или влиянието на Средиземно море/Долна Тунджа, Странджа/. В Бургаската низина средната януарска температура е около 2°, а валежите достигат около 500мм/м². Това е благоприятен фактор за развитието на морския туризъм. Така например в Созопол 119 дни през годината са с температура на въздуха над 13

°
, а температурата на морската вода се задържа над 13

°
около 140 дни през годината. По долното течение на Тунджа и Странджа валежите достигат около 700мм/м

2,
, а температурите през януари са около 3-4

°
. Тези климатични условия дават възможност за отглеждането на топлолюбиви култури като смокини, лозя, бадеми, праскови, слънчоглед, пшеница, зеленчуци и др. За регионът през зимата са характерни студените североизточни ветрове, водещи до отвявания на посевите и чести бури в Черно море.

По черноморското крайбрежие през лятото духа **бриз**, който ограничава горещината за летовниците и предпазва овощните култури и лозята от болести.

4.Водни ресурси. Като цяло водните ресурси в региона са ограничени, защото повечето

реки са къси и се вливат директно в Черно море. С по-голямо стопанско и битово значение са водите на реките Тунджа, Луда Камчия и Ахелой, на които са построени съответно язовирите "Жребчево", "Камчия" и "Ахелой". Техните води се използват за напояване и за битови нужди. В региона са изградени и редица други по-малки язовири с цел регулирането на оттока на маловодните реки и осигуряването на населението и стопанството с вода. Такива са язовирите "Мандра", "Ясна поляна"/от него се снабдяват селищата по цялото южно Черноморие/, "Малко Шарково"/на река Поповска /, "Овчарица" и др.

Като туристически ресурс изпъкват долните течения на реките Ропотамо, Велека и Резовска.

Водните ресурси на региона са представени и от крайбрежните езера "Бургаско", "Атанасовско", "Поморийско", които се използват за риболов, добив на морска сол и за промишлени цели.

На територията на региона има и **множество минерални извори**. В по-голямата си част те се използват за балнеолечение. С по-голям дебит са изворите в Житарово и Банево/Бургаско/, Сливенските бани, Кортен/Новозагорско/, Стралджа, Ст. Караджа/Ямболско/ и др. През последните 5 години значителна част от водите им се бутилира/Ст. Караджа и др./.

Основен воден ресурс на региона е водата на Черно море, която служи като рекреативен ресурс, източник на риба и морска сол, транспортно трасе и т.н.

5. Почвени ресурси. Разнообразието от релефни форми, климатичните условия и водните ресурси са предопределили и значителното разнообразие на почвените ресурси. В региона са разпространени следните почвени видове:

а/. **Канелени горски почви.** Те са преобладаващи в територията на региона и са разпространени както в северните, така и в южните му части. Срещат се излужени, оподзолени и други техни разновидности, отличаващи се по своята плодородност. Върху тях се отглеждат лозя, тютюн, бадеми.

Б/. **Смолниците** са разпространени в Задбалканските котловини и Бургаската низина. Върху тях се отглеждат зърнени култури, лозя, овощия, слънчоглед, захарно цвекло и някои други технически култури.

В/. **Алувиално-ливадните почви** са разпространени по заливните и надзаливни тераси на реките. Върху тях се отглеждат предимно зеленчуци и овощни култури..

Г/. **Делувиално-ливадните почви** са също разпространени по речните тераси и върху тях се отглеждат орехи, бадеми, тютюн и други култури.

Д/. **В Странджа/рида Босна/** се срещат **жълтоземи**, върху които виреят най-добре дъбови гори и тревни видове. служещи за естествен фураж на животните.

Поради нерационалното използване на земеделската техника в миналото, днес в Стара планина и Странджа значителни площи са обхванати от активни ерозионни процеси, които ограничават обработваемите площи. Днес регионът разполага с 6340000 дка обработваема земя, като през последните 10 години тя е увеличена поради разширяването на частният сектор в земеделието. Средно на 1 жител в региона се падат 7,6 дка обработваема земя, като по този показател той отстъпва единствено на регионите от Северна България. Това от своя страна е важен фактор за селскостопанската му специализация.

6. Горските ресурси в региона са силно ограничени. През Средновековието територията му е била покрита с гъсти дъбови и букови гори, които след Освобождението са унищожени в по-голямата си част. Днес ограничени горски масиви са запазени само в Стара планина и Странджа, но промишленото им значение е малко. В регионът се намират около 11% от запасите на дървесина в страната ни, но на него се падат едва около 10% от добиваното количество, което е доказателство за недоброто качество и структура на горите. Основни дървесни видове са **букът и дъбът**

.В Странджа се среща източен дъб, зеленика и други топлолюбиви дървесни видове.

Над 2/3 от дървесните запаси в региона се намират на територията на Бургаска област и в тази връзка в Бургас е застъпена дървообработващата промишленост/производство на паркет, мебели и др./По долините на реките,вливащи се в Черно море са се развили влажни гори, които са важен туристически ресурс.

Регионът разполага със значителни запаси от естествена **тревна растителност**, служеща за паша и естествен фураж .Пасищата заемат обширни територии в южните части на региона, където е развито и пасищното овцевъдство.Регионът разполага с около 20% от естествените пасища в страната ни.

Флористичното богатство в региона е представено и от някои редки защитени видове влаголюбиви растения/водните лилии на река Ропотамо

и др./Те са важен туристически ресурс и част от природно-туристическия комплекс на Черноморското ни крайбрежие.

III.Демографска ситуация.

В регионът живеят 829627д.,или около 10% от населението на страната ни.През последните 10 години неговият брой е намалял с около 35000д. основно поради емиграциите към Турция и застаряването на населението в някои общини на Ямболска,Сливенска и Бургаска области. Най-слабо е намалението на жителите на Сливенска област,което се дължи на по-ниската им миграционна подвижност.

Намаляването на населението в региона е започнало обаче още от началото на 19 век, когато от тази част на страната ни се изселват жителите на около 150 села към Украйна и Молдова. След Първата световна война в региона се заселват значителен брой бежанци от Егейска Тракия и Македония, но това не променя слабата населеност на територията му. През периодът 1934-1989г. населението нараства с около `270000д., основно поради привлекателността на Черноморското крайбрежие.

Днес жителите на региона са неравномерно разпределени под влиянието на

политически, стопански и чисто демографски фактори. Над половината от тях живеят на територията на Бургаска област, докато в Ямболска област живеят едва 20,5% .

Средната географска гъстота на населението е $56,6 \text{ д/км}^2$, или тя е значително под средната за страната ни. Най-голяма е стойността ѝ в Сливенска област/ над 65 д/км^2

/, докато най-слабо населена е територията на Ямболска област- около 50 д/км^2

. Южните части от региона/ в Ямболско и Бургаско/ се характеризират с гъстота на населението си под 20 д/км^2

./ общините Малко Търново, Царево и др./ . Това се дължи както на дългогодишното негативно влияние на границата с Турция, така и на влошената им транспортна достъпност .

С максимална гъстота/около 900 д/км^2 / е Ямболска градска община което е отражение на концентрацията на стопански, административни и културни функции в града в миналото. Висока концентрация на население има в Бургаска, Сливенска и Айтоска общини.

Различните природни и стопански условия в отделните административни области от региона са определили и значителни различия в разпределението на населението им по височинни пояси. Така например основната част от населението на Бургаска област обитава територии с надморска височина до 100м, докато в Сливенска област населението е концентрирано във височинният пояс 200-300м.

Поради по-големите възможности за намиране на работа днес продължава концентрацията на населението в градовете, където вече живеят 68% от жителите на региона.

Населението се характеризира с относително по-благоприятна полова структура, което се дължи на етно-културният му облик и стопанската специализация на територията. Делът на мъжете е 49,2% и е по-голям от този в страната, В Ямболска област делът на мъжете е над 50%, което е следствие основно на миграциите.

Населението на региона разполага с по-големи възпроизводствени и трудови възможности в сравнение с други региони от страната. Това се доказва от състоянието на възрастовата му структура.: Делът на лицата под 16 години е около 20%, докато относителният дял на лицата в пенсионна възраст е под 25%. С най-благоприятна/млада/ възрастова структура е населението в Сливенска област, което се характеризира и с по-голяма плодовитост. С максимално влошена възрастова структура е населението в Ямболска област, където делът на пенсионерите е около 27%. Имайки предвид тази кратка характеристика на ВС на населението, като общини с изчерпани демографски и трудови ресурси могат да се посочат Болярово, Малко Търново, Стралджа, Сунгурларе и Тунджа, докато с най-запазени демографски ресурси са общините Бургас, Несебър, Сливен и Ямбол.

Състоянието на полово-възрастовата структура на населението в региона е до голяма степен в зависимост от етническата му структура. В края на 80-те години делът на етническите турци в Бургаска област достигаше над 11%, а в Сливенска област - около 7%. Днес делът на тази етническа група достига над 14% в Сливенска, над 13% в Бургаска и едва 2,6% в Ямболска област. Регионът се отличава с относително висока концентрация на циганско население. Техният дял достига около 4% от населението в Ямболска, 8% в Сливенска и 4% в Бургаска област. На територията му живеят около 11% от турците и почти толкова от циганите в страната ни. Това до голяма степен определя цялостното развитие на тази част от страната ни. То влияе и върху състоянието на образователната структура на населението в региона, която е значително по-неблагоприятна/ висок дял на неграмотните и лицата с начално и основно образование/ в сравнение с други региони от страната..

Етно-културните особености на населението в региона и възможностите му за трудова реализация/морски транспорт, туризъм, ХП и др./ определят и някои особености в естественото му възпроизводство. Нивото на брачност /4,1‰/ е по-ниско от средното за страната, а разводимостта /1,1‰/ е сред най-високите.

Благоприятната полово-възрастова структура, особеностите в етно-културния облик и трудовата заетост на населението са основните фактори определящи и относително високата му **раждаемост** / 8,7‰/. Стойностите ѝ са сред най-високите както в градовете / 9,3‰/, така и в селата /7,6‰/. Над 50% от децата се раждат в Булгаска и Сливенска община, докато в общините Малко Търново, Болярово и Приморско се раждат общо под 90 деца през последните няколко години. С максимални относителни стойности на раждаемостта са общините Руен, Котел, Царево, Айтос и Твърдица, докато минимална е раждаемостта в общините Тунджа и Болярово.

Относително благоприятната полово-възрастова структура на населението от региона определя и сравнително ниската му **смъртност**. През 1998г. стойността ѝ е 13,9‰/10,6‰ в градовете и 20,6‰ в селата/. Най-ниска е смъртността в Бургаска област, поради наличието на специализирани здравни заведения в град Бургас и по-високата здравна култура на населението. Това е и във връзка с тенденциите и стойностите на **детската смъртност** в региона/17,4‰/, която е сред най-високите в страната.

Като потвърждение на влиянието на полово-възрастовата структура върху естественото възпроизводство на населението в региона може да се посочат и сравнително най-малките отрицателни стойности на естествения му прираст / - **5,2‰** /, като в градовете от региона те достигат **- 1,3‰**., докато в селата естествения прираст е -13,0‰. С максимални отрицателни стойности на естествения прираст изпъкват общините Болярово, Средец и Малко Търново, чието население е в най-напреднал стадий на застаряване.

През последните 10 години населението в региона се отличава и с относително висока **миграция**

На територията на региона живеят 9,7% от заетите в стопанството на страната ни и 11,7% от

IV. Селища и селищна мрежа.

Селищната мрежа в региона е изградена от 486 селища/ 26 градове и 460 села./.. До 1996г. съществуваша и 7 махали и 2 миньорски селища /Росен и Черно море/. Най-много са градовете в Бургаска област/16/, докато в Ямболска област има само 4 градски селища. В Бургаска област се намират и над 50% от селищата в региона. Средната гъстота на селищната мрежа е 3,3 селища/100км², като тя е по-ниска от средната за страната ни. Това се дължи главно на благоприятните условия за земеделие, които са определили в миналото съществуването на малко, но населени селища.

Средната населеност на 1 селище е от 1707ж./1676ж.в Бургаска област,1928ж в Сливенска и 1558ж в Ямболска област/.

Средната населеност на градовете от региона е 21681д.,при 23348д. за страната ни. Сред градовете преобладават тези с население под 10000ж-те са 18. Най-малки по население са Ахтопол/975ж/, Болярово/1720ж/, Приморско/1875ж/, Обзор/1944ж/,Кермен/2380ж/,Българово/2446ж/,Каблешково/2774ж/ и др.

До 25000ж. имат 4 градски селища- Елхово/13500ж/, Поморие/13600ж/, Карнобат/20900ж/ и Айтос/22250ж/.

В категорията "до 50000ж." попада единствено град Нова Загора/26585ж/,а в групата "до 100000ж." се включва само Ямбол/88200ж/.В региона има и 2 града с над 100000ж.- Сливен/105500ж/и Бургас/ 195250ж/.

Поради високата безработица и влошените социални и екологични условия за живот, всички градове от региона са загубили значителна част от населението си през последните 10 години за сметка на изселванията от тях. Доказателство за това е и факта, че положително миграционно салдо имат единствено градовете Елхово,Болярово,Обзор и Стралджа. Изселванията влияят отрицателно и върху естественото възпроизводство на градските жители в региона. С положителен естествен прираст е населението единствено на Нова Загора.

Средната населеност на селата от региона е 580ж. Най-голями по население/с около и над 3000ж/ са селата Рудник/Бургаско/,Градец и Ябланово/Котелско/,Желю войвода/Сливенско/. Основната част от селата обаче са с под 500ж., като това се отнася предимно за тези от общините Средец,Малко Търново,Котел,Царево,Сунгурларе и Стралджа..Тези различия се дължат на различните условия за труд и обитаване в селата..

В административно отношение селищата в региона са групирани в 3 административни области /Бургаска,Ямболска и Сливенска/ и 22 общини/5 в Ямболска, 4 в Сливенска и 13

в Бургаска област./Около 53% от селищата в региона се намират в Бургаска област, докато в Ямболска област се намират едва около 22% от селищата в региона.

Тези различия в селищната мрежа се дължат на различията в стопанските и демографските условия както в миналото, така и днес.

V. Стопанство.

През XXв. стопанският облик на територията на региона се променя значително .Преди Втората световна война водещ отрасъл е селското стопанство, което осигурява база и за развитието на Лека промишленост.С развитието на ХП,морският транспорт и туризма през последните 50 и основно от началото на 60-те години коренно бе изменен и стопанският облик на региона.

Днес в Югоизточния регион на страната са регистрирани 43204 активни стопански субекти,или 9,6% от всичките в страната ни.Основната част от тях са в Третичния стопански сектор/търговия,образование,обществено хранене/.Значителен е броят на регистрираните стопански субекти и във Вторичния сектор/производство на храни и напитки,строителство и др./Повечето от тези субекти са регистрирани в Бургаска област,а по принцип ориентацията на производствата и търговията е главно към Черноморското крайбрежие.

Първичният икономически сектор в региона е развит на базата на благоприятните почвено-климатични условия за земеделие,наличието на разнообразни полезни изкопаеми/ рудни и нерудни/, дървесина и възможностите за развитието на риболова.

Вторичният икономически сектор е представен в региона от много и разнообразни отрасли и дейности, развити на основата на Селското стопанство, рудодобива и дърводобива.

Третичният сектор е развит на базата на географското положение на региона и концентрацията на стопански и демографски ресурси в него.

1. Водещ стопански отрасъл в региона е Промислеността. Тя произвежда около 21,8% от промишлената продукция в страната, като за последните 5 години дела ѝ е нарастнал с около 8 пункта. Това се дължи основно на Нефтохимията, чиято продукция има осигурени пазари у нас и зад граница. Сегашната структура на отрасъла започва да се формира от средата на 60-те години, когато започва и строителството на повечето водещи днес промишлени предприятия. Териториалната структура на Промислеността се отличава с прекомерната концентрация на предприятия в основните градски центрове, което е предизвикало редица социални и демографски проблеми в тях.

А/. Водещ промишлен отрасъл е **Химическата промишленост**. Тя дава около 76% от ОПП в региона и 56,3% от продукцията на отрасъла в страната ни. Основното предприятие в отрасъла е "Нефтохим"/Бургас/. С него са тясно свързани "Хемус"/Бургас/, ХК в Ямбол, фирмата за пластмасови изделия в Средец. В тези предприятия е застъпено производството на нефтопродукти, полиакрилни влакна "Булана"/Бургас/, полиестерни влакна "Ямболен"/Ямбол/, синтетичен каучук, фолио, суровина за перилни препарати, полипропиленови кабели, синтетична коприна, активен въглен/Каблешково/ и др.

Б/. Втори по значение промишлен отрасъл е **ХВП**. Тя произвежда около 10% от ОПП в региона и над 11% от продукцията на отрасъла в страната. В редица производства от ХВП регионът е водещ в страната. В него се произвеждат около 8% от месото, 17% от кашкавала и сиренето, 14% от зеленчуците и 13,5% от плодовите консерви, 13,5% от растителните хранителни масла, над 22% от захарните изделия, 31% от гроздовите вина, 23% от млечните масла, 19% от брашното, 100% от рибните консерви/"Славянка"-Бургас/, 100% от солта и лугата, около 17% от пивото в страната и т.н. Консервната промишленост е главно специализирана в производството на консерви от кайсии, праскови и други плодове. Центровете на винарската промишленост са Сливен, Бургас, Поморие, Славянци, Сунгурларе. В Карнобат се произвеждат ракии, джин, уиски и други спиртни напитки от фирмата "Савой клуб".

Мелничарската промишленост е концентрирана основно в Бургас, чийто мелничен комбинат дава около 15% от брашното у нас. Основните центрове на месната промишленост са големите консумативни центрове Бургас, Сливен, Ямбол, Айтос/птицекланица/. В град Ямбол е застъпено производството на концентрирани фуражи, а производството на захар е концентрирано в град Камено. Във връзка с нарастването на консумацията на пиво и безалкохолни напитки по южното Черноморие през лятото, производството им е съсредоточено в Бургас/"Бургаско пиво"/ и Сливен/бутилиране на пиво "Загорка"/.

В/. Важен отрасъл за стопанството на всеки регион е **Енергетиката**. В Югоизточният регион този отрасъл е представен от добивът на кафяви/мина "Черно море"/ и черни/Балканбас/ въглища в минимални количества./едва 1% от добивът на въглища в страната/ и производството на незначителни количества електроенергия в Бургас ,Сливен и Ямбол/2,6% от тази в страната/. Това налага внос на въглища и електроенергия от Източният Тракийско-Родопски регион.

Г/. **Металургичното производство** в региона е представено само от първите си 2 фази/рудодобив и флотация/. Край с. Крумово/Ямболско /се добиват железни руди с високо съдържание на желязо/над 43%/., а в мина "Росен", Малко Търново, "Медни рид" и Върли бряг се добиват медни руди. Черната металургия дава около 0,4% от ОПП в региона и 1,5% от продукцията на отрасъла в страната. Тя е представена освен от рудодобива и от производството на прокат край Дебелт. Цветната металургия произвежда едва 0,2% от ОПП в региона и 0,6% от продукцията на отрасъла в страната. Тези факти са показателни за ограниченото място на отрасъла в структурата на регионалното стопанство.

Д/. Липсата на стабилна металургична база в региона е определила развитието на относително неметалоемко **машиностроене**. Отрасълът през последните 10 години значително съкрати своето производство, поради което днес Машиностроенето дава едва 2,2% от ОПП в региона и 5,6% от машиностроителната продукция в страната ни., въпреки че е застъпено производството на разнообразна продукция.

Основен машиностроителен център е град Бургас. В него е застъпено производството на товарни вагони, ремонт и производство доскоро на плавателни съдове, вентилатори, кабели, климатични инсталации, радиатори и др. Производството на яхти и лодки е застъпено в град Царево.

В Сливен е застъпено производството на стругове, тъкачни машини, алтернатори и стартери за автомобили, електрически лампи/фирма "Светлина"/ и др.

В **Ямбол** се произвеждат геолошко оборудване, селскостопанска техника . В Карнобат е застъпено производството на пожарогасители, домакински метални съдове, селскостопански машини, мостови конструкции, калибрована стомана. В Айтос се

произвеждат резистори, а в Николаево-електропорцеланови изделия. Селскостопанска техника се произвежда и в Нова Загора.

В регионът се произвеждат над 36% от металорежещите стругове, над 30% от металните домакински съдове и 100% от земеделската поливна техника в страната ни.

В Елхово се произвеждат бобини, релета и други части от електросистемата на автомобилите.

Е/. Промислеността за строителни материали произвежда 0,5% от ОПП в региона и 4,5% от продукцията на отрасъла в страната. Представена е от добива и обработката на мрамор край Малко Търново, производството на тухли/Сливен, Зимница и с. Сарафово/, керемиди/Стралджа/, вар/Айтос/, огнеупорни материали и кварцити /Сливен/, бетонни стълбове/Твърдица/, готови строителни конструкции/Сливен, Ямбол и Бургас/ и др. В региона се произвеждат над 13% от тухлите в страната и в това производство той отстъпва единствено на Северният Централен регион.

Ж/. Стъкларската промишленост е застъпена в Сливен, където се произвеждат абажури, полилеи, медицински колби и колби за електролампи, оловен кристал, стъклени опаковки за парфюмерия и др. Тя произвежда 0,3% от ОПП в региона и около 5% от продукцията ѝ в страната.

З/. Дървообработващата и мебелна промишленост работи предимно с местна суровина от Стара планина и Странджа и вносна иглолистна дървесина. Основните центрове на отрасъла са Твърдица, Сливен, Котел, Бургас, Ямбол, Царево. Произвеждат се дъски, паркет, дървен амбалаж, дограма, мебели. Отрасълът дава 0,9% от ОПП в региона и около 9% от продукцията му в страната. През последните 10-тина години спадът на производството му е незначителен, което е доказателство за стабилност на пазарите и качеството на продукцията. По производството на обли и цепени дървени материали /13,3% от тези в страната/ регионът отстъпва единствено на Западният Тракийско-Родопски и Югозападният региони.

И/. Текстилната промишленост е традиционен отрасъл за региона, развит на базата на богатата суровинна база/пасищното овцевъдство/, благоприятното географско

положение /пристанища на Черно море/, производствения опит на населението и други фактори. Отрасялът произвежда заедно с трикотажната промишленост 2,5% от ОПП в региона и почти 15% от продукцията в страната.

В тази връзка регионът произвежда около 33% от вълнените и 10% от памучните платове в страната ни. Основен център е град Сливен, където е пусната в действие първата текстилна фабрика в България през 1834г.

Регионът е специализиран основно в производството на вълнени платове, на базата на местни суровини и традиционния опит на населението. Представени са всички технологични етапи във вълнотекстилното производство-/преработката на вълната, тъкачеството, преденето и апретурата/. Основен център на този подотрасял е град Сливен, където наред с вълнен текстил се произвеждат декоративни текстилни изделия/одеяла, дамаски, губери, мокети и др./. Производството на килими е съсредоточено в Котел, Жеравна, Сливен, Ямбол, с. Градец и Ичера.

Производството на памучен текстил е развито на базата на вносна суровина през пристанище Бургас.. В тази връзка памукотекстилната промишленост е развита в Сливен, Бургас, Ямбол, Нова Загора, Твърдица.

Трикотажната промишленост е развита основно в Сливен, където наред с горни облекла се произвеждат чорапи.

Естествено продължение на текстилната промишленост е шивашкото производство. То е относително слабо развито в региона, защото дава едва 0,22% от неговата ОПП и над 6% от продукцията на отрасъла в страната. По-големите шивашки предприятия се намират в Карнобат/ризи,/, Котел, Бургас, Сливен.

Й/. Полиграфическата и кожаро-кожухарската промишленост са слабо развити в региона. Полиграфическата промишленост произвежда едва 0,06% от ОПП в региона и 1,2% от продукцията в страната. Застъпена е в най-големите градове от региона - Бургас, Ямбол и Сливен.

В регионът се произвеждат вече 1,6% от обувките в страната, което се дължи на частни фирми в Бургас, Сливен и други селища. Все още делът на кожаро-кожухарската и обувната промишленост е изключително малък-едва 0,6% от продукцията в страната.

Първичният икономически сектор в региона е представен от добив на въглища, добив на руди на цветни и черни метали, Селско стопанство, риболов и дърводобив. Водещ отрасъл е Селското стопанство.

2. Селско стопанство.

За развитието на отрасъла в региона съществуват редица благоприятни предпоставки: плодородни почви, мек климат, равнинен релеф, наличие на преработващи мощности от ХВП и Леката промишленост, сравнително обширен пазар/големите градски центрове и туристите по Черноморието/ и др. В тази връзка водещо е Растениевъдството. Регионът разполага с 6340000 дка обработваеми площи, или 13,5% от обработваемите площи в страната ни. Тези площи заемат над 43% от територията на региона. Основната част от обработваемите площи/ около 95%/ са ниви, а плодните и ягодовите насаждения заемат около 4,5% от обработваемите площи. През последните 10 години нараства дела на нивите, но намалява дела на трайните насаждения, което е във връзка със забавения процес на връщане на земята. До края на 80-те години около 25% от обработваемите площи бяха поливни, но днес техният дял е незначителен.

Природните условия в региона са предопределили развитието на механизировано земеделие. В него се намират над 15% от тракторите в страната/3-то място след Северният Централен и Североизточният Приморски регион/, около 17% от комбайните/1-во място в страната/, основната част от прикачната земеделска техника.

Растениевъдството е специализирано основно в отглеждането на зърнени и технически култури, трайни насаждения.

Зърнените култури заемат около 65% от посевните площи в региона, които са общо около 4510000 дка. Над 50% от площите със зърнени култури са заети от зърнено-хлебни култури./пшеница, ръж,/. По производство на **пшеница** /о

коло 14% от тази в страната/ регионът отстъпва единствено на регионите в Североизточна България. Основен производител на пшеница е Ямболска област.

По производство на **ръж**/около 10% от добивите в страната/ регионът отстъпва единствено на Западният Тракийско-Родопски регион.Тази култура се отглежда основно в Странджанско,Сакар и южните склонове на Източна Стара планина.

Водеща зърнено-фуражна култура е **царевичата**.Тя заема около 10% от посевните площи със зърнени култури в региона.С намаляването на поливните площи обаче добивите значително спаднаха и днес те са около 5% от добивите в страната. Основната част от площите с царевича са по поречието на Тунджа.

Поради по-високите температури в региона и търсенето на пазара, през последните години се отбелязва нарастване на площите с **ечемик**.Тази култура заема около 28% от площите със зърнени култури в региона,а производството ѝ е 39% от това в страната. .

За нуждите на животновъдството се отглежда и **овес**. Добивите от тази култура са около 12% от добивите ѝ в страната.

В регионът се отглеждат върху ограничени площи и фасул,соя,фуражен грах и някои други зърнени култури.

Техническите култури заемат около 22% от посевните площи в региона и около 17%/ 1-во място в страната/ от площите им в страната. Около 80% от площите с технически култури са заети със **слънчоглед**. Добивите от тази култура са над 14% от добивите ѝ в страната и по този показател регионът е на 4-то място., след регионите от Североизточна и Северна Централна България.Тази култура се отглежда основно в Ямболска/ по река Тунджа/ и в Бургаска област.

Важна култура е **захарното цвекло**,чиито площи и производство спаднаха значително през последните 10-тина години. В регионът се добиват над 15% от тази култура в страната/ 3-то място след Северния Централен и Североизточния Приморски региони/.

Основните райони на отглеждане са край захарният завод в Камено и в Ямболско.

Върху ограничени площи се отглеждат **още тютюн и памук**. В регионът се добиват 9% от памука и 2% от ориенталският тютюн в страната ни. Тютюнът се отглежда в Сакар и южните склонове на Стара планина, докато памукът се сее върху ограничени площи в Ямболско.

В регионът има благоприятни предпоставки за развитието на **зеленчукопроизводството**. В него се добиват над 17% от зеленчуците в страната ни/ 2-ро място след Западният Тракийско-Родопски регион/. Основните зеленчукови култури са **доматите и краставиците**

. По производство на домати/12% от добивите в страната/ регионът е на 3-то място в страната., а по производство на краставици/ над 24% от добивите в страната/ той е на 1-во място. Отглеждат се още зелен и червен пипер, кромид лук, картофи, зелен фасул, зеле, марули и др. Основният район на производството на тези култури е поречието на Тунджа.

Природните условия в региона са благоприятствали и развитието на **Лозарството и Овощарството**. По ради мекият климат в региона се отглеждат незагрибаеми лозя, чиито площи са около 25% от площите с лозя в страната ни. В тази връзка тук се добиват около 25% от гроздето в страната ни, като региона е на 1-во място по този показател. Лозарството е застъпено основно в северните части от региона - Поморийско, Карнобат, Сливенско. В Сливенска област и по река Тунджа се намират най-големите масиви с праскови в страната, като в регионът се добиват над 40% от прасковите в България. Общото производство на плодове е над 21% от това в страната ни, като по този показател Югоизточният регион е на 1-во място...

В източните дялове на Стара планина и по долините на реките се намират основните масиви с ябълки в региона/над 13% от добивите в страната ни/. Наред с горепосочените плодови култури, в региона се отглеждат още сливи, орехи, ягоди, смокини и редица други плодови култури.

Във връзка с нуждите на животновъдството в региона е широко застъпено и отглеждането на **фуражни култури**./силажна царевица, люцерна и др./. Те заемат около

9% от посевните площи в региона, като делът им постоянно намалява.

Като потвърждение на благоприятните условия за развитието на Растениевъдството в региона може да се посочи и фактът, че по средни добиви от 1дка за повечето култури той е водещ/пшеница, ечемик, соя, захарно цвекло и др./.

Животновъдството заема подчинено място в структурата на Селското стопанство в региона., но то осигурява ценни храни за населението и суровини за промишлеността. Тук се произвеждат около 10% от млякото, /13% от овчето/, около 8% от яйцата, над 15% от вълната в страната.

Водещ отрасъл на животновъдството е **Говедовъдството**. То осигурява 80% от млякото в региона. Тук се намират около 12% от говедата и 11% от кравите в страната. То е главно с млечно направление и е застъпено предимно в Бургаско. В северните и южни части на региона е застъпено и говедовъдство с месно направление. По поречието на Тунджа се отглеждат и биволи/около 7% от общият им брой в страната/.

Силно развит подотрасъл е и **свиноевъдството**, поради наличието на хранителни ресурси и пазар за продукцията. В регионът се намират 17,4% от свинете в страната/II-ро място по този показател след Североизточният Приморски регион/, които се отглеждат както във свинеферми край големите градове, така и пасищно в Странджа.

Овцевъдството е застъпено в северните и южни планински части на региона. В територията му се намират 15% от овцете в страната /1-во място по този показател/.

Птицевъдството е развито в региона във връзка с богатата суровинна база, с която той разполага. Въпреки това дела на птиците е едва 9% от тези в страната и регионът по този показател се намира на 7-мо място.

В Югоизточният регион е застъпено и отглеждането на зайци, магарета, кози, мулета, катъри и пчелни семейства, но тези животновъдни

подотрасли имат подчинено място в структурата на отрасъла ,въпреки че са развити повсеместно.

Югоизточният регион е водещ в страната и в областта на риболова.Основните центрове са Бургас ,Созопол и Несебър. Ловят се основно сафрид,паламуд,попчета и други черноморски видове риба.

За развитието на Третичния икономически сектор в региона са допринесли географското му положение,природните и стопански ресурси. Водещи отрасли от сектора са Транспортa и Туризма.

3.Транспорт.За развитието на този стопански отрасъл съществуват благоприятни предпоставки - равнинен релеф,излаз на Черно море, наличие на достатъчно количество товари и пътници и т.н.

Водещ е **автотранспорта ,тъй като** значителна част от територията на региона/Странджа,Сакар/ разчита единствено на него. Общата дължина на автомобилните пътища в тази част на страната е 4370км,като средната ѝ гъстота е 298км/1000км². На територията на региона няма автомагистрала, а първокласните пътища са над 10% от общата дължина/най-висок дял в сравнение с останалите региони в страната/. Основните автомобилни пътища в региона са: Сливен-Карнобат-Айтос-Бургас; Ямбол-Средец-Бургас; панорамният път по крайбрежието от Варна-Бургас-Малко Търново;Сливен-Котел-Омуртаг ;Елхово-Средец-Бургас ;Карнобат-Шумен и др.

Основните пътни възли в региона са Бургас,Сливен,Ямбол,Карнобат, "Петолъчката" край Сливен,Средец.

Железопътният транспорт в региона има подчинено място,въпреки че голяма част от превозите на товари и пътници се осъществяват по него.Той разполага едва с 6% от дължината на ж.п.линиите в страната ни. С максимално значение е линията София-Бургас/през Пловдив и Задбалканската линия/. Регионално значение имат линиите Ямбол-Елхово,Бургас-Поморие,Карнобат-Комунари. Основните ж.п.възли са Зимница,Карнобат,Ямбол и Нова Загора. За повишаването на транспортната

достъпност на териториите от южната част на региона е необходимо построяването на ж.п.линия от Бургас-Средец-Тополовград-Симеоновград.

Важно място в структурата на транспорта заема **морският транспорт**. Чрез пристанище Бургас се реализира над 40% от външният ни стокооборот.

В региона е развит и **въздушния транспорт**. Поддържа се постоянна линия от София до Бургас, а през активният туристически сезон Бургаската аерогара поема над 50% от чартърните полети в страната ни.

На територията на региона са развити и **тръбопроводният/** нефтопровод от пристанището до Нефтохим, продуктопровод от Бургас към София, етиленопровод от Нефтохим за Девня/ , както и **въженият транспорт/** Балканбас, Девня , Сливен-Карандила и др./.

Градският транспорт се осъществява от автобуси и тролейбуси/ в Бургас, Сливен и Ямбол /..

Във връзка с промишленото си развитие и развитието на туризма в региона е сравнително добре развита и съобщителната мрежа. В него се намират 11% от ПТТС в страната и около 9% от телефонните постове.

4. Важно място в стопанската структура на региона има **Туризма**. Основните фактори за неговото развитие са атрактивността на природните обекти /плажови ивици, морска вода и др./, атропогенните ресурси/ скални манастири, исторически местности и др./, наличието на разнообразни производства на храни и напитки, изграденост на МТБ на туризма и др. Развити са както международният , така и вътрешният рекреативен туризъм. В региона се намират 49% от плажовите ивици по нашето Черноморие. Тук се намира най-големият ни туристически комплекс-“Слънчев бряг”, както и едни от най-новите туристически комплекси-“Дюни”, “Елените” , “Перла” и др. В територията на региона има около 160 хотела и над 100000 легла в частни квартири, над 400 почивни домове, множество ученически и студентски почивни бази и др. Основен проблем пред туризма в региона, а и в цялата страна е приватизирането на обектите, подобряването на

обслужването, опазването на природните и антропогенните туристически ресурси, премахването на сезонността в туризма и др. През последните няколко години се отбелязва бързото туристическо усвояване на най-южните части от Черноморското ни крайбрежие, което спомага за съживяването им в стопанско и демографско отношение. Все още обаче не са усвоени възможностите за развитие на туризма в Странджанско и Сакар.

5. Във връзка със развитието на промишлеността и туризма в региона силно развита е и **търговията**.

Тук се осъществяват над 11% от продажбите на дребно в страната ни-основно продажби на хранителни стоки и в общественото хранене.

Инфраструктурата на **образованието** е представена от 430 училища /с около 130000 ученици и 9000 преподаватели в тях/, колежи/ 4 в Бургас, 2 в Сливен и в Ямбол/ и 2 ВУЗ/в Бургас-броят на учащите се е общо около 13000 с 1200 преподаватели/.

Инфраструктурата на **здравното обслужване** е представена от 22 болнични заведения/15 болници и 7 диспансера/ с 6700 легла. Основните болнични заведения се намират в Бургас, Ямбол и Сливен, което затруднява здравното обслужване на населението от южните и северните части на региона. По снабденост с лекари и зъболекари регионът изостава значително от средните показатели за страната ни.

Инфраструктурата на **културната сфера** е представена от 7 театъра в най-големите градове, 1 опера, 25 кина, 25 музеи, 783 библиотеки, 432 читалища и др.

VI. Място на региона в НС. Мястото на стопанството в региона в НС се определя от относителният дял в производството, заетите, значението на отделни производства за страната ни и редица други фактори.

В областта на промишлеността регионът заема водещо място в производството на горива, смазочни материали, напоителни съоръжения, плавателни съдове, производството на консерви, вина и други спиртни напитки.

В областта на селското стопанство регионът е специализиран в отглеждането на плодови култури/праскови,кайсии,зарзали,грозде/,слънчоглед, захарно цвекло и др. Регионът заема важно място и в транспортната структура на страната ни, чрез Бургаското пристанище и аерогарата в Бургас.Водещо е мястото му и в областта на туризма, като на неговата територия се осъществяват над 50% от нощувките в хотелската база на страната ни. Всичко това определя важното място което заема стопанският комплекс на региона в НС.

VII.Връзки на региона. Обема,вида и насоките на тези връзки се определят от стопанската специализация на региона и демографските му ресурси. Едва около 25% от произведената продукция се употребява в неговата територия. Бургаска област изнася за Ямболска и Сливенска области горива,химически продукти,кабели,брашно,рибни консерви.Ямболска област изнася зърнени храни,зеленчуци,напоителна техника и др. Сливенска област изнася към останалите части на региона текстил,текстилни машини,вина,плодове и др.

Най-тесни междурегионални връзки Югоизточният регион поддържа с град София ,Западният и Източен Тракийско-Родопски региони. Към тях се изнасят горива,брашно,плодове,кабели,текстил,товарни вагони,вентилатори,прясна,замразена и консервирана риба,вина и ракии,паркет и др. От другите региони на страната се внасят двигатели с вътрешно горене,електро- и мотокари,цимент,въглища,електроенергия,изкуствени торове,иглолистна дървесина,черни и цветни метали и др..

VIII.Териториално-административно деление и основни селища в региона..В териториално-административно отношение територията на региона обхваща 3 области/ Бургаска,Ямболска и Сливенска/ и 22 общини./13 в Бургаска,5 в Ямболска и 4 в Сливенска област/.

Основната част от стопанските и демографски ресурси на региона са концентрирани в Бургаска област. Тя има територия 7753,1км² и население 430000д/ около 52% от населението на региона/.Стопанството ѝ е специализирано в нефтохимически производства,машиностроене,ХВП,туризъм,риболов,морски и въздушен транспорт.Основен център на областта и региона е град Бургас/195300ж/.Той се е развил на мястото на рибарско селище от XVIIIв. Преди Освобождението Бургас е имал под 3000ж.,но от началото на XXв. се развива бързо във връзка с развитието на морският ни транспорт и построяването на ж.п. линията от София. Селището се развива отначало като износно пристанище на богата земеделска област от страната ни. Днес

градът е 4-ти по големина в страната ни и пристанище с най-голям товарооборот, поради доставките на нефт. Облик на стопанството му дава "Нефтохим", но наред с това в града има предприятия за мебели и паркет, за товарни вагони, кабели, климатични инсталации. Развити са още ХВП и производството на канцеларски материали/фирма "Хемус". Някои производства като корабостроенето са закрити поради липсата на поръчки. Градът е изходен пункт към курортните селища по южното Черноморие, поради което аерогарата му е силно натоварена с чартърни полети през лятото. В него има и свободна безмитна зона, което е благоприятен фактор за стопанското му развитие.

Бургас е значителен образователен, научен и културен център на Черноморието. В него има опера, 2 ВУЗ, изследователски институт по химия и др.

Град Поморие/ 13600ж/ е наследник на гръцката апойкия "Анхиало" от VIIв. Пр.Хр. Разположен е на пътя за Варна - на 18км северно от Бургас. Той е курортно селище с развита ХВП/ добив на морска сол, винопроизводство, хлебопроизводство/. Известен е и с калолечението.

Град Айтос/22250ж/ е център на богатата селскостопанска зона. Намира се на 30 км от Бургас. В селището функционира консервно предприятие и предприятие за резистори и потенциометри.

Карнобат/20900ж/ е важен ж.п. и шосеен възел, намиращ се на 52км от Бургас. В него функционират предприятия за консерви, мостови конструкции, фуражно предприятие и институт за ечемика.

Град Средец/9800ж/ се намира на 28км от Бургас. Той е център на селскостопанска зона и има предприятия за пластмаси, тухли и растителни масла.

Несебър/6400ж/ е наследник на гръцката колония Месембрия, създадена през VIIв. пр.Хр. на острова. Днес старият град е музей с много древни археологически паметници. Това, наред с плажовете и заливите е превърнало Несебър в известен морски курорт. Административно към града се отнася и курортният комплекс "Слънчев бряг".

Созопол/3850ж/ е наследник на древногръцката колония Аполония. Днес градът е курортно и гарнизонно селище с цех на рибоконсервната фирма "Славянка".

Малко Търново/3100ж/ е гранично селище, разчитащо на ГКПП и рудодобива.

Град Царево/5300ж/ е курортно селище с предприятие за производство на лодки и яхти.

Приморско/ 1875ж/ е курортно селище, в което е построен ММЦ. В близост до него е и курортният център "Перла".

Ахтопол/ 975ж/ е сред най-малките градове в България, наред с Мелник. Той се развива единствено като курортно селище.

Сливенска област има население от 230965д./ 28% от региона/ и територия с площ 3536,6км² /24% от региона/. Стопанството на областта е специализирано в ХВП, Текстилна промишленост, рудодобив/ пред закриване/, лозарство, овощарство и винопроизводство.

Център на областта е град Сливен /105500ж/. Той се намира на 109км от Бургас, на 22км от Ямбол и 61км от Стара Загора. Селището се развива бързо през епохата на българското Възраждане като център на текстилното производство. То е родно място на редица видни български революционери/ Хаджи Димитър, Панайот Хитов/ и възрожденци /Добри Чинтулов/. Днес Сливен е индустриален център с развита текстилна промишленост, ХВП, стъklarска и промишленост за строителни материали, машиностроене/металорежещи и текстилни машини, части и инструменти, алтернатори и релета за автомобили/ и др.

Град Нова Загора/26600ж/ е център на ХВП, текстилна промишленост, селскостопанско машиностроене.

Котел /7770ж/ е историческо селище в Стара планина, свързано с Възраждането. Днес в града има предприятия за текстил, дървообработване, за осветителни тела. В Котел има средно музикално училище и редица музеи. В близост до града е Жеравна/архитектурен резерват/.

Град Твърдица/6750ж/ се намира на 33км от Сливен. Северно от селището в Стара планина се експлоатират находища на черни въглища, чието количество е сведено до минимум. В града има дървообработващо предприятие.

Ямболска област има територия от 3355,4км² и население 168681д. Значително място в стопанската ѝ структура заема Селското стопанство, поради благоприятните почвено-климатични условия по долината на Тунджа. Промислеността е представена от Машиностроене, ХВП, Рудодобив, Текстилна и Трикотажна промишленост.

Център на областта е град Ямбол/88200ж/. Той е наследник на тракийското селище Кабиле. Стопанството му е представено от ХП, селскостопанско машиностроене, текстилна промишленост, ХВП.

Елхово/13500ж/ се намира на 36км южно от Ямбол, на 94км от Бургас и 75км от Харманли. В него е развита трикотажната промишленост/фирма "Яница"/, електротехническата и ХВП.

IX. Проблеми и перспективи за развитието на региона.

Цялостното развитие на Югоизточният регион е възпрепятствано от редица проблеми: обезлюдяването на крайграничните му територии в Странджанско и Сакар; забавеното селскостопанско развитие поради връщането на земите; Спиране на строителството на металургичната база край Дебелт; Спад в туризма през последните 10 години; Липсата на местни суровини за много от производствата в региона, което ги прави неефективни и това води до закриване на предприятия и нарастване на безработицата; Забавено разширяване на транспортните връзки с Турция чрез откриването на нови КПП и др. Същевременно трябва да се подчертае, че географското

положение, природните, демографски и стопански ресурси на региона предполагат бързото му развитие с решаването на горепосочените и редица други проблеми.

Сред най-големите общини в областта е **Дуловската/32900ж/**. Неин център е

град Дулово/7300ж/.

Той е важен транспортен възел. През него преминава ж.п. линията от Самуил за Силистра и шосейни пътища за Разград, Шумен, Силистра и Русе. В града функционират предприятия за фураж, чугунени отливки, земеделски инвентар.

Третата по големина община в областта е **Тутраканската/20400ж/**. Стопанството ѝ има индустриално-аграрен облик. Център на общината е

град Тутракан/10800ж/.

Той също е наследник на римска крайдунавска крепост. До 1878г. се развива като занаятчийски, риболовен и пристанищен център. Стопанският му облик се запазва и през годините до Втората световна война. През последните 40 години градът се разви значително в индустриално отношение с построяването на предприятия за лодки, печки и газови уредби, текстил и трикотаж, електронагреватели, консерви. Поради поддържането на относително висока безработица през последните 10-тина години населението му бързо намалява с около 25%.

Община **Главиница** има население от 14800д. Нейният център **град Главиница/2200ж/** има земеделски облик.

Общините **Ситово/7300ж/** и **Кайнарджа/6140ж/** имат за центрове села.

Община Алфатар/4390ж/ е най-малката в областта. Нейният център **град Алфатар/2227ж/**

има земеделски облик на стопанството си.

Търговищка област има територия 2553,2 км² и население 145284д.,или 19,6% от населението на региона. Стопанският ѝ облик се дава от ХВП,Машиностроенето,дървообработването,текстилната и трикотажна промишленост.На територията ѝ са формирани 5 общини/Антоново,Омуртаг,Опака,Попово и Търговище/.

С максимални стопански и демографски ресурси е **община Търговище**.В нея живеят 62000д.,или 42,5% от населението на областта.

Неин център и център на административната област е **град Търговище/39900ж/**.Селището е разположено на река Врана и е с кръстопътно географско положение.От него излизат пътища за Котел,Шумен,Разград,Попово.Търговище е ж.п. гара на линията София-Варна и през него преминава първокласния път от столицата за Шумен и Варна. Появата му датира от периода на I-та българска държава,но по-голяма известност получава през XVIIIв.,когато в него се провежда панаир. Преди 1878г. Търговище се е наричал Ески Джумая.След Освобождението градът се развива като център на богатата земеделска околност и се развиват кожарската и хранителна индустрия.

След Втората световна война в Търговище са построени предприятия за акумулатори,машини за хранителната индустрия,пътни и строителни машини,шивашки изделия,мебели и дограма,тухли и цигли.,храни и напитки. Днес с най-голям дял в индустриалното производство са ХВП/вина,ракии,консерви,месо и месни произведения,безалкохолни напитки/,Електротехническата промишленост/акумулатори,хладилни инсталации/, мебелната промишленост,промишлеността за строителни материали/тухли и цигли/,машиностроенето/корабно оборудване/, трикотажната и текстилна промишленост и др.

Край Търговище има гражданско летище,което се използва епизодично. В града функционира филиал на ЮЗУ/Благоевградски университет/.

Втората по големина община в областта е **Поповската/39700ж/**.Стопанският ѝ облик се дава от машиностроенето,ХВП,Текстилната и Шивашка промишленост.Нейният център **град Попово/19135ж/** е втори по големина град в областта. Неговото развитие се дължи на пускането в експлоатация на ж.п.линията София-Варна. До 1880г. селището има статут на “село” и е

имало едва 1100ж. От началото на ХХв. Попово получава административни функции като околийски център, което допринася за развитието му. Сега градът е с индустриален облик. В него функционират предприятия за корабно оборудване, ремонт на земеделски машини, тухли и цигли, текстил, олио, брашна и фуражни смески. През последните 10-тина години населението му намалява с относително ниски темпове на фона на останалите градове в областта и региона. Това се дължи главно на стабилността в икономиката му.

Община **Омуртаг/26950ж/** е третата по големина в областта. Стопанският ѝ облик се определя от машиностроенето, ХВП, текстилната промишленост. Центърът на общината град **Омуртаг/8830ж/** е разположен в близост до първокласния път от София за Варна. До 1934г. селището се е наричало Осман пазар. развитието му е с бързи темпове от началото на 60-те години когато са построени предприятия за ремонт на автобуси и камиони, за шивашки изделия и консерви.

Община **Опака** има население от 8400д., като само в административният ѝ център град Опака живеят 3400д, или 40% от жителите ѝ.

Община **Антоново/8220ж/** е най-малката община в областта. Град Антоново/1968ж/ има аграрни функции и облик. Разположен е на първокласния път София-Варна и неговото разклонение за Попово.

IX. Проблеми и перспективи за развитие на региона.

Основните проблеми в развитието на региона през последните 10-тина години са свързани с намаляването на индустриалното и селскостопанско производство, поради преориентирането на външните пазари и стесняването на вътрешните пазари за продукцията им.

Важен проблем е и демографският /намаляването на населението в региона поради изселванията към Турция и другите региони от страната/.

Все още не е решен и екологичният проблем на селищата край река Дунав/Русе, Силистра и др./, които се замърсяват от трансгранични замърсители/основно от Румъния/.

Важен проблем е и неразвитата енергетика в региона.

Като проблем, който се отразява негативно върху стопанското и демографско развитие на региона и страната ни е липсата на транспортни връзки през река Дунав, които да облекчат потока през Русе.

Липсата на средства за земеделието и забавения процес на връщане на земите е друг важен проблем за региона, тъй като земеделското производство е спаднало значително във връзка с посочените причини.

В крайна сметка решаването на тези и редица други проблеми ще спомогне за стопанското развитие на региона и спирането на процеса на депопулация в много от неговите общини.